గౌరవనీయులైన న్యాయమూర్తి సూరేపల్లి నందా

రిట్ పిటిషన్ నం.24408 /2021

ఉత్తర్వు:

పిటిషనరు తరఫున సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ ఎ.వెంకటేష్, ప్రతివాదుల తరఫున శ్రీ ఎ.సంజీవ్ కుమార్, ప్రత్యేక ప్రభుత్వ న్యాయవాది వాదనలు వినిపించారు.

2. **పిటిషనరు కోరిన ప్రధాన అభ్యర్థన:**

> "ప్రొసీడింగ్స్ నెం. DIPR RO.నెం.16305- PP/CL/Advt/1/2021-22, తేదీ.24.09.2021, ప్రాజెక్ట్ JCRDLS కోసం ఫేజ్ III, ప్యాకేజీ నంబర్ VI, బ్యాలెన్స్ వర్క్ కోసం 25.09.2021తేదీ న నమస్తే తెలంగాణ దినపత్రికలో ప్రచురితమైన టెండర్ నోటీస్ నెంబరు 06/2021, తేదీ.17.09.2021 జారీ చేయడంలో ప్రతివాది నెం.5 యొక్క చర్యను ప్రకటించడానికి రిట్ లేదా ఉత్తర్వు లేదా ఆదేశాలు జారీ చేయడం, ముఖ్యంగా మాండమస్ రిట్ స్వభావంలో ఒకటి: (1) పాలకుర్తి(V&M). సమీపంలోని పాలకుర్తి ట్యాంక్‌కు మెరుగుదలలు. 0.25 టీఎంసీల సామర్థ్యం కోసం జనగాం జిల్లాలో మిగులు ఏర్పాట్లతో సహా హెడ్ స్లూయిస్ నిర్మాణం. (2) చెన్నూర్ (V) సమీపంలోని చెన్నూర్ ట్యాంక్‌కు మెరుగుదలలు. పాలకుర్తి (M), జనగాం జిల్లాలో 0.58 టీఎంసీల సామర్థ్యం కోసం, మిగులు ఏర్పాట్లతో సహా పెద్ద కాలువలతో నిర్మాణం. (3) నష్కాల్ ట్యాంక్ నుండి పాలకుర్తి ట్యాంక్ వరకు ప్రధాన కాలువను ఎర్త్ వర్క్ తవ్వకం మరియు కట్టను ఏర్పాటు చేయడంతో సహా హెడ్ రెగ్యులేటర్ వద్ద 52.725 ఎకరాల ఆయకట్టు కోసం మోసుకెళ్లే సామర్థ్యంతో అమలు చేయడం. నష్కాల్ ట్యాంక్ కింద 45.210 ఎకరాల నీటిపారుదల సామర్థ్యాన్ని అందించడానికి ప్రధాన కాలువ, డిస్ట్రిబ్యూటరీలు, మైనర్ మరియు సబ్-మైనర్లకు CD & CM పనుల నిర్మాణం మరియు 1 క్యూమెక్ వరకు సిమెంట్ కాంక్రీటు లైనింగ్, పాలకుర్తి ట్యాంకు కింద 7,515 ఎకరాలు, చెన్నూరు ట్యాంకు కింద 25,165 ఎకరాలు, పనుల మొత్తం రూ.378,35,39,120/- G.O.Ms.No.23 తేదీ.24.06.2021కి విరుద్ధంగా, ఇందులో ప్రస్తుతం కొనసాగుతున్న సాగునీటి ప్రాజెక్టులకు గడువు పొడిగించారు, ప్యాకేజీ VIలో పిటిషనర్ చేపట్టిన పనులు, పైన పేర్కొన్న G.Oలోని అనుబంధంలోని Sl.No.34లో ఉంచిన JCR-DIS ఫేజ్-IIIలో చేసిన పనులు చట్టవిరుద్ధం. భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 14, ఆర్టికల్ 21, ఆర్టికల్ 19(1) (g) మరియు ఆర్టికల్ 300Aలను ఏకపక్షంగా ఉల్లంఘించడం మరియు సహజ న్యాయ సూత్రాలను ఉల్లంఘించడం మరియు తత్ఫలితంగా పై రిట్ పిటిషన్ పరిష్కారం అయ్యే వరకు వాటిని పక్కన పెట్టడం."

రికార్డును పరిశీలించారు

3. తేదీ.04.10.2021నాటి W.P.No.24761/2021లో అనుసంధానించబడిన, ఈ కోర్టు యొక్క మధ్యంతర ఉత్తర్వులు ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

> “అదనపు అడ్వకేట్ జనరల్ ప్రతివాదుల తరపున నోటీసు తీసుకుంటూ, కౌంటర్ దాఖలు చేయడానికి సమయం కోరారు.
>
> W.P.Nos.8906 & 21122/2021తో పాటు 21.10.2021న జాబితా (కాస్ లిస్ట్) లో ఉంది.
>
> పిటిషనరు రూ.15,87,86,155/- చెల్లించడానికి అర్హులని మరియు పిటిషనరు రూ.28,07,60,001/- మొత్తాన్ని డిపార్ట్ మెంట్ కు చెల్లించాల్సి ఉంటుందని 30.08.2021 నాటి ఆక్షేపిత ఉత్తర్వులలో, మూడో ప్రతివాది ప్రత్యేకంగా పేర్కొన్నారు.
>
> పిటిషనరు తరఫు సీనియర్ న్యాయవాది బి.చంద్రసేన్ రెడ్డి వాదనలు వినిపిస్తూ, 30.08.2021 నాటి ఉత్తర్వులకు అనుగుణంగా 3వ ప్రతివాది చర్యలు తీసుకోబోతున్నారని తెలిపారు. పిటిషనరుకు మూడో ప్రతివాది చెల్లించాల్సిన రూ.25 కోట్ల బిల్లు, ప్రతివాదులు రూ.8 కోట్ల EMDని నిలుపుదల చేసే అవకాశం ఉందని ఆందోళన వ్యక్తం చేశారు.
>
> **ఆర్బిట్రేషన్ క్లాజు ఉందని, అది మధ్యవర్తిత్వ వివాదం అయినందున, పిటిషనరు దానిని అమలు చేయాల్సి ఉంటుందని అడిషనల్ అడ్వొకేట్ జనరల్ సూచనల మేరకు దానిని సమర్పించారు. అలా చేయడానికి బదులుగా, పిటిషనరు ప్రస్తుత రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేశారు, ఇది నిర్వహించదగినది కాదు.**
>
> అదే దృష్ట్యా, ఈ విషయం పరిశీలించాల్సిన అవసరం ఉంది.
>
> కాబట్టి, 30.08.2021 తేదీ నోటీసుకు అనుగుణంగా తదుపరి చర్యలు తీసుకోవద్దని 3వ ప్రతివాదిని ఆదేశించబడింది.

4. తెలంగాణ ప్రభుత్వం, లా (E) డిపార్ట్‌మెంట్, తేదీ.17.03.2022న జారీ చేసిన G.O.Ms.No.6, క్రింది విధముగా ఉంది:

"వివిధ రకాల ప్రత్యామ్నాయ వివాద పరిష్కారాన్ని (ADR) ప్రోత్సహించడానికి, 2021, ఆగస్టు 20 న అమలు చేసిన ట్రస్ట్ డీడ్ కింద గౌరవనీయ భారత ప్రధాన న్యాయమూర్తి గారిచే ప్రకటించిన, పబ్లిక్ చారిటబుల్ ట్రస్ట్, హైదరాబాద్‌లోని ఇంటర్నేషనల్ ఆర్బిట్రేషన్ అండ్ మీడియేషన్ సెంటర్ ట్రస్ట్ (IAMC Trust) హైదరాబాద్‌లోని ఇంటర్నేషనల్ ఆర్బిట్రేషన్ అండ్ మీడియేషన్ సెంటర్ (IAMCH) ద్వారా స్థాపించబడింది, ప్రత్యేకించి మధ్యవర్తిత్వం మరియు రాజీ, ఇది సత్వర మరియు సమర్థవంతమైన న్యాయాన్ని అందించడానికి మరియు రాష్ట్రంలోని న్యాయస్థానాలపై కేసుల భారాన్ని తగ్గించడానికి సరైన న్యాయాన్ని పొందడానికి సమర్థవంతమైన మార్గాన్ని అందిస్తుంది."

2. తెలంగాణ ప్రభుత్వం మరియు ఇంటర్నేషనల్ ఆర్బిట్రేషన్ అండ్ మీడియేషన్ సెంటర్ ట్రస్ట్ (IAMC Trust) మధ్య 27.10.2021న అవగాహన ఒప్పందం(MoU) కుదిరింది.

3. అవగాహన ఒప్పందంలోని క్లాజ్-5 (IACH యొక్క కేస్ మేనేజ్‌మెంట్ సర్వీసెస్) ప్రకారం తెలంగాణ ప్రభుత్వం నియంత్రిస్తున్న లేదా నిర్వహించే అన్ని మంత్రిత్వ శాఖలు, డిపార్ట్‌మెంట్‌లు, పబ్లిక్ సెక్టార్ కంపెనీలు, ఇతర సంస్థలను ప్రభుత్వం ఇందుమూలంగా ఆదేశిస్తుంది.

(i) రూ.3 కోట్ల కంటే ఎక్కువ విలువ కలిగిన (రూ.3 కోట్లు మాత్రమే) మరియు ఆర్బిట్రేషన్ క్లాజును కలిగి ఉన్న అన్ని కాంట్రాక్టులు, ఒప్పందాలు, కొనుగోలు ఆర్డర్లు మొదలైనవాటిలో IAMCH ను మధ్యవర్తిత్వ / మధ్యవర్తిత్వ సంస్థగా గుర్తించడం;

(ii) రూ.10 కోట్ల కంటే ఎక్కువ విలువ చేసే ఒప్పందాలకు సంబంధించి (కేవలం రూ.10 కోట్లు మాత్రమే) అటువంటి ఒప్పందానికి ప్రత్యర్థి పార్టీతో చర్చించడానికి IAMCHను మధ్యవర్తిత్వ/ మధ్యవర్తిత్వ సంస్థగా గుర్తించడానికి తగిన సవరణ; మరియు

(iii) రూ.10 కోట్లకు పైగా విలువ చేసే తాత్కాలిక మధ్యవర్తిత్వాలకు సంబంధించి (ఇందులో తెలంగాణ ప్రభుత్వం, లేదా తెలంగాణ ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలు భాగస్వాములుగా ఉన్నాయి) తమ మధ్యవర్తిత్వాన్ని నిర్వహించడానికి IAMCH సేవలను వినియోగించుకోవాలని, మధ్యవర్తిత్వ ట్రిబ్యునల్ కు అభ్యర్థన చేయాలి.

హైదరాబాద్ లోని ఇంటర్నేషనల్ ఆర్బిట్రేషన్ అండ్ మీడియేషన్ సెంటర్ (IAMCH) గురించి మరిన్ని వివరాలకు కేంద్రం వెబ్ సైట్ ను సందర్శించండి.

5. **పిటిషనర్ కు, అప్పటి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వానికి మధ్య 20.01.2010న అంగీకరించి, కుదుర్చుకున్న ఒప్పంద అధికరణలు, ముఖ్యంగా వివాదాల పరిష్కారానికి సంబంధించిన పేరా 3 ఇక్కడ పొందుపరచబడింది:**

"3. <u>వివాదాల తీర్పు:</u>

ఒప్పందంలో ఇతరత్రా పేర్కొనబడినవి మినహా, ఒప్పందంకు సంబంధించి లేదా దానికి సంబంధించి తలెత్తే ఏవైనా వివాదాలు మరియు తేడాలను ఈ క్రింది విధంగా న్యాయనిర్ణయానికి సూచన చేయాలి:

<u>1)(i) రూ.50,000/- వరకు విలువ మరియు అంతకంటే తక్కువ విలువ కలిగిన అన్ని క్లెయిమ్ లను మధ్యవర్తిత్వం ద్వారా ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొనాలి:</u>

a) రూ.10,000/- వరకు క్లెయిమ్ లు SCH సర్కిల్, వరంగల్

b) రూ.10,000/- కంటే ఎక్కువ మరియు చీఫ్ ఇంజినీర్, SRSP స్టేజ్-1,
రూ.50,000/- వరకు క్లెయిమ్ లు LMD కాలనీ, కరీంనగర్

ఎప్పటికప్పుడు సవరించిన ఆర్బిట్రేషన్ యాక్ట్ 1940 నిబంధనలకు అనుగుణంగా మధ్యవర్తిత్వ చర్యలు జరుగుతాయి. ఆర్బిట్రేటర్ తప్పనిసరిగా అవార్డులో కారణాలు ఇవ్వాలి-

ii) రూ.50,000/- కంటే ఎక్కువ విలువ కలిగిన అన్ని క్లెయిమ్ ల పరిష్కారం:

రూ.50,000/- కంటే ఎక్కువ విలువ కలిగిన అన్ని క్లెయిమ్లను రెగ్యులర్ దావా ద్వారా సంబంధిత సివిల్ కోర్టు నిర్ణయిస్తుంది తప్ప మధ్యవర్తిత్వం ద్వారా కాదు.

6. పిటిషనరు యొక్క వాదనలు:

A. పిటిషనర్ JV అనేది తెలంగాణ రాష్ట్రంలో మౌలిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టులు, ప్రత్యేకంగా నీటిపారుదల ప్రాజెక్టులను అమలు చేయడం కోసం SEW ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చర్ లిమిటెడ్ మరియు క్రాంతి ఎడిఫైస్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ల మధ్య జాయింట్ వెంచర్ అని సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ ఎ.వెంకటేష్ సమర్పించారు మరియు పిటిషనర్ JV రూ. 325.20 కోట్ల విలువకు ప్రతివాది నం. 1తో AB No. SE/CR/DLIS/WGL/EPC/05/2009-10, తేదీ.20.01.2010 (ఒప్పందం") ఒప్పందం కుదుర్చుకుంది. పిటిషనర్ JV 48 నెలల్లో అంటే 19.01.2014 నాటికి పనులు పూర్తి చేయాలని, ప్రతివాదులు తక్షణమే భారము లేని భూమిని అప్పగించడానికి అంగీకరించారు. ఒప్పందం అమలుకు అనుగుణంగా పిటిషనర్ JV సుమారు రూ.15 కోట్లను (సుమారుగా) బ్యాంకు గ్యారంటీలు లేదాFSD రూపంలో జమ చేసి పనులు చేపట్టారు. ఎగువ మొత్తంలో కాంట్రాక్ట్ విలువలో 2.5%కి సమానమైన EMD మరియు సమర్పించిన వరుస బిల్లుల నుండి 7.5% FSD నిలుపవలసి ఉంటుంది.

పైన పేర్కొన్న రూ.15 కోట్లు (సుమారుగా) బ్యాంకు గ్యారంటీల రూపంలో లేదా ఎన్ క్యాష్డ్ డిమాండ్ డ్రాఫ్ట్ ల రూపంలో లేదా వరుస బిల్లుల నుంచి నిలుపుదల చేయడం, తదనంతరం ప్రస్తుత రిట్ పిటిషన్ కు మద్దతుగా దాఖలు చేసిన అఫిడవిట్ లో వివరించిన విధంగా పిటిషనరుకు, ప్రతివాదులకు మధ్య వివాదాలు తలెత్తాయని పేర్కొంది. పిటిషనరు మరియు మొదటి ప్రతివాది మధ్య కుదుర్చుకున్న ఆర్టికల్స్ ఆఫ్ కాంట్రాక్ట్ **20.01.2010** ప్రకారం, ఒప్పందానికి సంబంధించి మరియు దానికి సంబంధించి ఏవైనా వివాదాలు మరియు విభేదాలు ఉంటే, రూ.**50,000/-** వరకు విలువ మరియు అంతకంటే తక్కువ విలువ కలిగిన క్లెయిమ్ లను మధ్యవర్తిత్వం ద్వారా పరిష్కరించడానికి సంబంధించి న్యాయనిర్ణయానికి పంపాలని స్పష్టంగా పేర్కొన్న విషయాన్ని సీనియర్ న్యాయవాది వివాదం చేయలేదు, మరియు విలువలో రూ.**50,000/-** కంటే ఎక్కువ విలువ కలిగిన అన్ని క్లెయిమ్ లను పరిష్కరించడానికి, తదుపరి క్లెయిమ్ లను రెగ్యులర్ దావా ద్వారా సంబంధిత పరిధి గల సివిల్ కోర్టు నిర్ణయిస్తుంది.

B. అయితే, సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ ఎ.వెంకటేష్ ప్రధానంగా ఒక నిర్దిష్టమైన వాదనను వినిపిస్తున్నారు:

> **WP** నెం.**24761/2021**లో (పైన సంగ్రహించబడినది) మధ్యంతర ఉత్తర్వులు తేదీ.**04.10.2021**లో ఈ కోర్టు స్పష్టమైన పరిశీలనలను దృష్టిలో ఉంచుకుని, అదనపు అడ్వకేట్ జనరల్ సూచనల మేరకు, మధ్యవర్తిత్వ నిబంధన ఉన్నందున మరియు అది ఒక మధ్యవర్తిత్వ వివాదం ద్వారా పిటిషనరు దానిని అమలు చేయాలి మరియు పిటిషనరుకు, ప్రతివాదులకు మధ్య ఉన్న వివాదాల విలువ రూ.**10** కోట్లకు పైగానే ఉందని, ఈ విషయము పూర్తిగా తెలిసిన అడ్వొకేట్ జనరల్ సూచనల మేరకు చేసిన స్పష్టమైన ప్రకటన దృష్ట్యా, తెలంగాణ ప్రభుత్వం జారీ చేసిన **G.O.Ms.No.6**, తేది.**17.03.2022**లోని క్లాజ్ **3** సబ్-క్లాజ్ **(2)**ని వర్తింపజేయడం ద్వారా మధ్యవర్తిత్వానికి పంపాలని పట్టుబడుతున్నారు.

7. <u>ప్రతివాదుల యొక్క వాదనలు:</u>

అయితే, 20.01.2010న పిటిషనరుకు, ప్రభుత్వానికి మధ్య కుదిరిన ఆర్టికల్స్ ఆఫ్ కాంట్రాక్ట్ లోని క్లాజ్ 3 ప్రకారం రూ.50,000/- విలువ మరియు అంతకంటే తక్కువ విలువ గల క్లెయిమ్ లను మధ్యవర్తిత్వం ద్వారా పరిష్కరించడానికి మాత్రమే మధ్యవర్తిత్వాన్ని అవలంబించవచ్చని, మరియు రూ.50,000/- కంటే ఎక్కువ విలువ కలిగిన అన్ని క్లెయిమ్ లను రెగ్యులర్ దావా ద్వారా సివిల్ కోర్టు నిర్ణయిస్తుంది మరియు మధ్యవర్తిత్వం ద్వారా కాదని, ప్రత్యేక ప్రభుత్వ ప్లీడర్ శ్రీ ఎ.సంజీవ్ కుమార్ వాదించారు.

8. <u>చర్చ మరియు ముగింపు:</u>

A) పిటిషనర్ తరఫున సీనియర్ న్యాయవాది శ్రీ ఎ.వెంకటేష్, ప్రతివాదుల తరఫున ప్రత్యేక ప్రభుత్వ ప్లీడర్ శ్రీ ఎ.సంజీవ్ కుమార్ వాదనలు వినిపించారు, ప్రస్తుత రిట్ పిటిషన్ కు మద్దతుగా, దాఖలు చేసిన అఫిడవిట్ లో పిటిషనరు చేసిన అభ్యంతరాలను పరిగణనలోకి తీసుకుని, రికార్డుల్లో ఉన్న అంశాలను క్షుణ్ణంగా పరిశీలించారు, ఇరు పక్షాల మధ్య వివాదాలు ఉన్నాయని, వాటిని పరిష్కరించాల్సిన అవసరం ఉందని ఈ కోర్టు ప్రాథమికంగా అభిప్రాయపడింది. రికార్డులో ఉన్న కేసు భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 కింద దాఖలైన రిట్ పిటిషన్ అని, ఇరుపక్షాల మధ్య వివాదాలను పరిష్కరించడానికి మధ్యవర్తిని నియమించాలని ఆర్బిట్రేషన్ అండ్ కన్సిలియేషన్ యాక్ట్, 1996లోని సెక్షన్లు 11(5) మరియు (6) కింద దాఖలు చేసిన మధ్యవర్తిత్వ దరఖాస్తు కాదని కూడా ఈ కోర్టు కూడా స్పృహతో ఉంది.

B) ఇరుపక్షాల మధ్య వివాదాన్ని మధ్యవర్తిత్వానికి సూచన చేయవచ్చని ఇరుపక్షాల తరపు న్యాయవాదులు ఏకీభవిస్తున్నారు, అయితే, పిటిషనరు మరియు ప్రభుత్వం మధ్య 20.01.2010న

అంగీకరించిన మరియు కుదుర్చుకున్న ఆర్టికల్స్ ఆఫ్ కాంట్రాక్ట్ లోని క్లాజ్ 3ను ప్రస్తావిస్తూ, ప్రతివాదుల తరఫున హాజరైన న్యాయవాది ఆర్బిట్రేషన్ ద్వారా రూ.50000/- విలువ మరియు అంతకంటే తక్కువ వరకు అన్ని క్లెయిమ్ ల పరిష్కారానికి మధ్యవర్తిత్వాన్ని అవలంబించవచ్చని వాదించారు.

C) G.O.Ms.No.6, dtలోని క్లాజ్ **3** సబ్ క్లాజ్ **(ii)** ప్రకారం తేదీ.**17.03.2022** (పైన సంగ్రహించబడినది) తెలంగాణ ప్రభుత్వం జారీ చేసింది మరియు ప్రస్తుత సందర్భంలో, అంగీకరించబడిన క్లెయిమ్ మరియు కౌంటర్ క్లెయిమ్ విలువ రూ.**10** కోట్ల కంటే ఎక్కువ, అంటే ఇక్కడ పిటిషనర్ ప్రతివాదులపై రూ.**15** కోట్లకు పైగా క్లెయిమ్ చేయగా, ఇందులో పిటిషనరుకు వ్యతిరేకంగా ప్రతివాదులు చేసిన కౌంటర్ క్లెయిమ్ విలువ రూ.**28** కోట్లకు పైగా ఉంది. పిటిషనర్ మరియు ప్రతివాదుల మధ్య **20.01.2010**న అంగీకరించిన మరియు కుదుర్చుకున్న ఒప్పంద ఆర్టికల్స్ కు ప్రతిరూపమైన పిటిషనర్ తో చర్చించి, **IAMCH** అంటే ఇంటర్నేషనల్ ఆర్బిట్రేషన్ అండ్ మీడియేషన్ సెంటర్ **(IAMC)** హైదరాబాద్ ను మధ్యవర్తిత్వ/మధ్యవర్తిత్వ సంస్థగా గుర్తించడానికి తగిన సవరణ తీసుకురావాలని ప్రతివాదులను ఆదేశించాలని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది, ఇంకా, పిటిషనర్ మరియు ప్రతివాదుల మధ్య మధ్యవర్తిత్వ వివాదాలను పరిష్కరించడానికి క్లాజ్ **3** సబ్ క్లాజ్ **(ii)** స్పష్టంగా అటువంటి యంత్రాంగాన్ని / ప్రక్రియను కలిగి ఉందని రికార్డులో ఉన్న వాస్తవాన్ని దృష్టిలో, ఉంచుకుని వారి మధ్యవర్తిత్వాన్ని నిర్వహించడానికి **IAMCH** యొక్క సేవలను ఉపయోగించుకోవాలని కాంపిటెంట్ అథారిటీని అభ్యర్థించడం.

D) ఎమార్కాన్ (ఇండియా) లిమిటెడ్ వార్సస్ ఎమార్కాన్ గ్యామ్ భి **(2014) 5 SCC 1**లోని అపెక్స్ కోర్టు యొక్క త్రిసభ్య ధర్మాసనము ఆర్బిట్రేషన్ క్లాజ్తో

ప్రస్తావించింది మరియు ఈ క్రింది విధంగా **(SCC** పేరా **39,** పేరా **88)** పేర్కొంది :

> **“88.** మా అభిప్రాయం ప్రకారం, న్యాయస్థానాలు మధ్యవర్తిత్వ ఒప్పందం లేదా మధ్యవర్తిత్వ నిబంధనను వివరించేటప్పుడు లేదా అర్థం చేసుకునేటప్పుడు వేదాంతిక లేదా సాంకేతిక విధానాన్ని కాకుండా ఆచరణాత్మకమైన విధానాన్ని అవలంబించాలి. అందువల్ల, ఆచరణ సాధ్యం కాని మధ్యవర్తిత్వ నిబంధనను ఎదుర్కొన్నప్పుడు, దాని గుర్తింపు యొక్క హద్దులు దాటి విస్తరించకుండా, చట్టం యొక్క అనుమతించిన పరిమితులలో అమలు చేయదగినదిగా చేయడం కోర్టు యొక్క కర్తవ్యం. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, మధ్యవర్తిత్వం వహించాలనే పక్షాల ఉద్దేశ్యాన్ని అమలు చేయడానికి విచక్షణతో ఈ విధానాన్ని అవలంబించాలి. అటువంటప్పుడు, న్యాయస్థానం ఒక సహేతుకమైన వ్యాపారవేత్త యొక్క వైఖరిని అవలంబించాలి, వ్యాపారపరమైన విచక్షణ, పరిజ్ఞానం మరియు వ్యాపారపరమైన సముదాయముకు విశిష్టమైన పరిజ్ఞానం కలిగి ఉండాలి. ఆర్బిట్రేషన్ క్లాజును పూర్తిగా చట్టబద్ధమైన అభిప్రాయంతో, ఒక చట్టంలో ఒక నిబంధనను అర్థం చేసుకున్నట్లుగా భావించలేము.

E. సుప్రీంకోర్టు ధర్మాసనం **07.09.2022** నాటి తన ఇటీవలి తీర్పులో **(2022) 9 SCC 691,** బాబన్రావ్ రాజారామ్ పూనా వర్సెస్ సమర్థ్ బిల్డర్స్ అండ్ డెవలపర్స్ మరియు మరొకరు లో పేరా **28** మరియు **29** లో ఈ క్రింది విధంగా పేర్కొంది:

> **“28.** ఒప్పందంపై సంతకం చేసే సమయంలో వారు చేసిన నిబద్ధత యొక్క ప్రకటన, ఒప్పంద నిబంధనలు పవిత్రమైనవి కాబట్టి వాటికి కట్టుబడి ఉండటం ఇరుపక్షాల పరిమిత కర్తవ్యం అని చెప్పడంలో ఎటువంటి ప్రయోజనం లేదు. మధ్యవర్తిత్వ క్లాజు యొక్క పూర్తి నిబంధన తెలుసుకున్న తరువాత

ఇరుపక్షాలు ఒప్పందం కుదుర్చుకున్నాయి మరియు దాని నుండి వైదొలగడానికి వారిని అనుమతించబడరు.

29. అందువల్ల తమ మధ్య విభేదాలను నిర్వహించడానికి ఒక నిర్దిష్ట వివాద పరిష్కారాన్ని ఎంచుకోవడం పార్టీల యొక్క స్పష్టమైన ఉద్దేశ్యం మరియు లక్ష్యాలపై ఆధారపడి, క్లాజ్ యొక్క సారాంశానికి కోర్టులు ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం అత్యవసరం. తమ వివాదాన్ని మధ్యవర్తిత్వం ద్వారా పరిష్కరించుకోవాలనే ఒప్పందం సారాంశం నుంచి బయటకు వచ్చే పక్షాల ఉద్దేశానికి తగిన ప్రాధాన్యం ఇవ్వబడుతుంది. ఈ కేసులో, క్లాజ్ **18,** పక్షాల మధ్య మధ్యవర్తిత్వానికి కట్టుబడి ఉండే ప్రస్తావనను పరిశీలిస్తుందని మరియు దీనిని హైకోర్టు పూర్తి స్థాయిలో అమలు చేయవలసి ఉంటుందని మాకు స్పష్టంగా ఉంది.

9. **భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం రిట్ పిటిషన్ యొక్క నిర్వహణ:**

a) భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ **226** కింద రిట్ పిటిషన్ నిర్వహణపై యూనిటెక్ లిమిటెడ్ మరియు ఇతరులు వర్సెస్ తెలంగాణ స్టేట్ ఇండస్ట్రియల్ ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చర్ కార్పొరేషన్ **(TSIIC)** మరియు ఇతరులు **17.02.2021** న నివేదించిన **2021 SCC Online SC 99** లో సుప్రీంకోర్టు ధర్మాసనం తన తీర్పులో పేర్కొంది, మరియు పేరా **40** మరియు **41** ఈ క్రింది విధంగా గమనించబడింది:

> 39. ABL ఇంటర్నేషనల్ లిమిటెడ్ వర్సెస్ ఎక్స్‌పోర్ట్ క్రెడిట్ గ్యారంటీ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా (ABL ఇంటర్నేషనల్) లోని ఈ కోర్టు యొక్క ఇద్దరు న్యాయమూర్తుల ధర్మాసనం సుదీర్ఘమైన ఉదాహరణను విశ్లేషించి, **భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 12 కింద నిర్వచించిన విధంగా ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా లేదా**

దాని సాధనాలపై ఒప్పంద హక్కులను నిర్ధారించడానికి ఆర్టికల్ 226 కింద రిట్ లు నిర్వహించబడతాయని తేల్చింది. జస్టిస్ ఎన్.సంతోష్ హెగ్డే ద్వారా సుప్రీంకోర్టు మాట్లాడుతూ, ఇలా పేర్కొంది:

“27. ... రిట్ పిటిషన్ యొక్క నిర్వహణకు సంబంధించి ఈ క్రింది చట్టపరమైన సూత్రాలు ఉద్భవిస్తాయి:

(a) సముచితమైన సందర్భంలో, ఒక ఒప్పంద బాధ్యత నుండి ఉత్పన్నమయ్యే ఒక రాష్ట్రం లేదా ఒక రాష్ట్రం యొక్క ఉపకరణానికి వ్యతిరేకంగా రిట్ పిటిషన్ నిర్వహించబడుతుంది.

(b) వాస్తవానికి సంబంధించిన కొన్ని వివాదాస్పద ప్రశ్నలు పరిగణనలోకి వచ్చినంత మాత్రాన, అన్ని కేసుల్లో రిట్ పిటిషన్ ను స్వీకరించడానికి నిరాకరించడానికి ఇది ప్రాతిపదిక కాదు.

(c) ద్రవ్య క్లెయిం యొక్క పర్యవసాన ఉపశమనంతో కూడిన రిట్ పిటిషన్ కూడా నిర్వహించబడుతుంది.

40. ఈ వివరణను ఈ కోర్టు అనుసరించింది మరియు UP రాష్ట్రం వర్సెస్ సుధీర్ కుమార్ మరియు పోపట్రావ్ వెంకట్రావ్ పాటిల్ వర్సెస్ మహారాష్ట్ర కేసులలో ఈ కోర్టు యొక్క ముగ్గురు న్యాయమూర్తుల ధర్మాసనం నిర్ణయాలను స్వీకరించింది. ABL ఇంటర్నేషనల్‌లోని నిర్ణయం, ఒప్పందం ద్వారా ఇతర పరిష్కారాలు అందించబడినప్పుడు ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం ప్లీనరీ అధికారాన్ని జాగ్రత్తగా ఉపయోగించాలని హెచ్చరించింది. **కానీ సూత్రప్రాయ ప్రకటనగా, ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం అధికార పరిధి ఒప్పంద విషయాలలో మినహాయించబడలేదు**. ప్రస్తుత కేసులో అభివృద్ధి ఒప్పందంలోని ఆర్టికల్ 23.1 ప్రకారం పార్టీలు తమ వివాదాలను మధ్యవర్తిత్వం ద్వారా పరిష్కరించుకోవాలని పేర్కొంది. ఏదేమైనా, ఒక రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి మరియు ఒక ప్రైవేట్ పార్టీకి మధ్య ఒప్పందంలో మధ్యవర్తిత్వ క్లాజు ఉండటం, ఆర్టికల్ 226 కింద పరిష్కారాలను పొందడానికి సంపూర్ణ అడ్డంకిగా ఉండి పనిచేయలేదు. **నిష్పాక్షికంగా, సహేతుకంగా వ్యవహరించాలని ఆర్టికల్ 14 కింద రాష్ట్ర ప్రభుత్వం తన**

<u>**రాజ్యాంగ ఆదేశాన్ని ఉల్లంఘిస్తే, రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్లీనరీ అధికారాల కింద ఉపశమనం లభిస్తుంది. ఈ సూత్రాన్ని ABL ఇంటర్నేషనల్ గుర్తించింది**</u>:

“28. అయితే, రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం రిట్ పిటిషన్ ను కొనసాగించడంపై అభ్యంతరాలు వ్యక్తం చేస్తూనే, రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 కింద ప్రత్యేక రిట్ లను జారీ చేసే అధికారం ప్లీనరీ స్వభావంతో కూడుకున్నదని, రాజ్యాంగంలోని మరే ఇతర నిబంధనలకు పరిమితం కాదనే వాస్తవాన్ని కోర్టు గుర్తుంచుకోవాలి. కేసు వాస్తవాలను పరిగణనలోకి తీసుకున్న హైకోర్టు, రిట్ పిటిషన్ ను విచారణకు స్వీకరించాలా వద్దా అనే విచక్షణాధికారాన్ని కలిగి ఉంటుంది. ఈ అధికారాన్ని వినియోగించుకోవడంలో సుప్రీంకోర్టు కొన్ని ఆంక్షలు విధించింది. (వరల్పూల్ కార్పొరేషన్ వర్సెస్ రిజిస్ట్రార్ ఆఫ్ ట్రేడ్ మార్క్స్ [(1998) 8 SCC 1] చూడండి.) <u>**ఆర్టికల్ 14 యొక్క రాజ్యాంగ ఆదేశాన్ని ఉల్లంఘించేలా లేదా ఇతర చెల్లుబాటు అయ్యే మరియు చట్టబద్ధమైన కారణాల వల్ల ప్రభుత్వం లేదా దాని ఉపకరణం యొక్క అటువంటి చర్య ఏకపక్షంగా మరియు అసమంజసంగా ఉంటే తప్ప, అందుబాటులో ఉన్న ఇతర పరిష్కారాలను మినహాయించడానికి హైకోర్టు యొక్క ఈ ప్రత్యేక హక్కును సాధారణంగా ఉపయోగించదు. దీని కోసం కోర్టు పేర్కొన్న అధికార పరిధిని ఉపయోగించడం అవసరమని భావిస్తుంది.”**</u>

(ప్రాధాన్యత ఇవ్వబడింది)

41. అందువల్ల, ఆర్టికల్ 226 కింద తన అధికార పరిధిని ఉపయోగించేటప్పుడు, ప్రభుత్వం లేదా దాని ఉపకరణాల చర్య ఏకపక్షంగా లేదా అన్యాయంగా ఉందా మరియు పర్యవసానంగా, ఆర్టికల్ 14 ను ఉల్లంఘిస్తుందా అని విచారించే హక్కు కోర్టుకు ఉంది. ఆర్టికల్ 226 కింద అధికార పరిధి రాష్ట్ర అధికారాన్ని ఏకపక్షంగా ఉపయోగించడం లేదా అధికార దుర్వినియోగానికి వ్యతిరేకంగా విలువైన రాజ్యాంగ రక్షణగా ఉంటుంది. ఒక ఒప్పంద వివాదంలో అధికార పరిధిని ఉపయోగించాలా వద్దా అని నిర్ణయించడంలో, న్యాయస్థానం నిస్సందేహంగా వివాదాస్పద ప్రశ్నలను

తప్పక తప్పించాలి, ఇది విచారణ అవసరమయ్యే సాక్ష్యాధార నిర్ధారణపై ఆధారపడి ఉంటుంది. **కానీ సమానంగా, ఈ వివాదం ఒప్పంద రంగానికి సంబంధించినదనే కారణంతో, ఆర్టికల్ 226 కింద అధికార పరిధిని తొలగించలేమని స్పష్టం చేశారు. కేవలం తమ వ్యాపార వ్యవహారాల్లో వారు ఒప్పంద పరిధిలోకి ప్రవేశించినంత మాత్రాన నిష్పాక్షికంగా వ్యవహరించాల్సిన బాధ్యత నుంచి ప్రభుత్వం, దాని ఉపకరణాలు మినహాయించబడవు. అదేవిధంగా, మధ్యవర్తిత్వ క్లాజు ఉండటం అన్ని సందర్భాల్లో ఆర్టికల్ 226 కింద అధికార పరిధిని తొలగిస్తుంది, అయినప్పటికీ, ప్రజా చట్ట పరిష్కారాన్ని సహేతుకంగా ఉపయోగించవచ్చా లేదా అనే దానిపై కేసుల వారీగా నిర్ణయించాల్సి ఉంది.** ఒప్పందం యొక్క పునాది ప్రాతినిధ్యం విఫలమైనప్పుడు, ఈ కేసులో ఆర్టికల్ 226 కింద ఉన్న అధికార పరిధిని ఆంధ్రప్రదేశ్ యొక్క సింగిల్ జడ్జి మరియు ధర్మాసనం సరిగ్గా ఉపయోగించారు. ప్రభుత్వ రంగ సంస్థ అయిన TSIIC, తన కాంట్రాక్ట్ బాధ్యత నుంచి తప్పుకోవడమే కాకుండా దశాబ్దం క్రితం యూనిటాక్ చెల్లించిన మొత్తాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకుని అసలు, వడ్డీని తిరిగి చెల్లించింది. యూనిటాక్ తన అసలును తిరిగి చెల్లించే హక్కును ఇది వివాదం చేయదు.

b) సుప్రీంకోర్టు ధర్మాసనం 2011(5) SCC 697, యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా మరియు ఇతరులు వర్సెస్ తాంతియా కన్స్ట్రక్షన్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ లో 18.04.2011న ఇచ్చిన తీర్పులో, ఒప్పందంలో మధ్యవర్తిత్వ క్లాజు ఉనికి/లభ్యత సమస్యను ప్రస్తావించింది, ముఖ్యంగా పేరా 20, 21, 22, 33 మరియు 34 ఈ క్రింది విధంగా ఉంది:

> “20. పిటిషనర్లు ప్రతివాది సంస్థతో ఒప్పందాన్ని చట్టవిరుద్ధంగా రద్దు చేసుకున్నందున, అటువంటి అన్యాయాన్ని సరిదిద్దడానికి రిట్ కోర్టు మాట్లాక్కిందని కూడా వాదించారు. **రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం హైకోర్టు అధికారాలకు ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారానికి ఎలాంటి సంకెళ్ళు వేయలేదని పేర్కొంటూ, ఈ కోర్టు తీసుకున్న వివిధ నిర్ణయాల కారణంగా ప్రతివాది కంపెనీ ఉపశమనం**

మధ్యవర్తిత్వ ప్రక్రియలో ఉందని, రిట్ పిటిషన్ ద్వారా కాదని పిటిషనర్ల తరఫున తీసుకున్న అభ్యంతరంలో వాస్తవం లేదని చక్రవర్తి వాదించారు.

21. పైన పేర్కొన్న తన వాదనలకు మద్దతుగా, శ్రీ చక్రవర్తి మొదట హర్బన్స్ లాల్ సాహ్నియా వర్సెస్ ఇండియన్ ఆయిల్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్ [(2003) 2 ఎస్ సిసి 107] కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును ప్రస్తావించారు, **దీనిలో ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారం లభ్యత ద్వారా రిట్ అధికార పరిధిని మినహాయించే నియమం విచక్షణాధికారం యొక్క నియమమని మరియు బలవంతం కాదని మరియు ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారం యొక్క లభ్యత ఉన్నప్పటికీ**, హైకోర్టు తన అధికార పరిధిని ఉపయోగించే ఆకస్మిక పరిస్థితులు ఉండవచ్చని ఈ కోర్టు పేర్కొంది.

22. ప్రత్యేకించి చట్టబద్ధమైన నిబంధన అమలులో లేనప్పుడు, మోడ్రన్ స్టీల్ ఇండస్ట్రీస్ వర్సెస్ స్టేట్ ఆఫ్ యు.పి మరియు ఇతర ((2001) 10 SCC 491) కేసులో ఈ కోర్టు ఇచ్చిన తీర్పును కూడా చక్రవర్తి ప్రస్తావించారు మరియు దానిపై ఆధారపడి ఉన్నారు, **అదే అంశంపై, అప్పీలుదారుడు మధ్యవర్తిత్వ చర్యలను ఆశ్రయించాలని కోరుతూ దాఖలైన రిట్ పిటిషన్ ను హైకోర్టు కొట్టివేయాల్సింది కాదని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది**. వర్ల్‌పూల్ కార్పొరేషన్ వర్సెస్ రిజిస్ట్రార్ ఆఫ్ ట్రేడ్ మార్క్స్ [(1998) 8 SCC 1]లో ఈ కోర్టు నిర్ణయం గురించి కూడా ప్రస్తావించబడింది; నేషనల్ శాంపిల్ సర్వే ఆర్గనైజేషన్ మరియు మరొకరు వర్సెస్ చంపా ప్రాపర్టీస్ లిమిటెడ్ మరియు మరొకటి [(2009) 14 SCC 451] మరియు హిందుస్థాన్ పెట్రోలియం కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్ మరియు ఇతరులు వర్సెస్ సూపర్ హైవే సర్వీసెస్ మరియు మరొకటి [(2010)3 SCC 321] కేసులలో కూడా, ఇలాంటి అభిప్రాయాలు వ్యక్తమయ్యాయి.

33. పైన పేర్కొన్న వాటితో పాటు, ఇరుపక్షాల మధ్య ఒప్పందంలో పొందుపరిచిన మధ్యవర్తిత్వ క్లాజు కారణంగా రిట్ పిటిషన్ యొక్క కొనసాగింపు ప్రశ్నపై కూడా, హైకోర్టు లేదా సుప్రీంకోర్టు యొక్క రిట్ అధికార

పరిధిని రద్దు చేయడానికి ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారం పూర్తిగా అడ్డంకి కాదని మరియు అటువంటి ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారాన్ని తొలగించకుండా, రిట్ పిటిషన్ నిర్వహణ సాధ్యం కాదు. హైకోర్టు లేదా సుప్రీంకోర్టుకు ఉన్న రాజ్యాంగ అధికారాలను అధికారులకు అందుబాటులో ఉన్న ఏదైనా ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారం ద్వారా అడ్డుకోలేవని చక్రవర్తి పేర్కొన్న వివిధ నిర్ణయాలు స్పష్టంగా సూచిస్తున్నాయి. అన్యాయం ఎప్పుడు, ఎక్కడ జరిగినా అది చట్టబద్ధ పాలనకు, రాజ్యాంగ నిబంధనలకు శాపంగా భావించాలి.

34. ఒప్పందంలో పొందుపరిచిన మధ్యవర్తిత్వ క్లాజుకు సంబంధించిన నిబంధనలు ఉన్నప్పటికీ, ప్రతివాది కంపెనీ తరఫున దాఖలు చేసిన రిట్ పిటిషన్ ను విచారించి పరిష్కరించే అధికారం హైకోర్టుకు పూర్తిగా ఉందన్న హైకోర్టు అభిప్రాయాన్ని మేం సమర్థిస్తున్నాం.

c) కంట్రోలర్ అండ్ ఆడిట్ జనరల్ ఆఫ్ ఇండియా, జియాన్ ప్రకాష్, న్యూ ఇండియా మరియు మరొకరు వర్సెస్ **K.S.**జగన్నాథన్ మరియు మరొకరు **1986 2 SCC 679**లో నివేదించిన సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన తీర్పులో ప్రత్యేకించి పేరా 18, 19 మరియు 20లో ఈ క్రింది విధంగా గమనించబడింది:

“18. అప్పీలుదారుల తరఫు న్యాయవాది కోరిన మొదటి వాదన ఏమిటంటే, హైకోర్టు ధర్మాసనం ఒక నిర్దిష్ట పద్ధతిలో తన విచక్షణాధికారాన్ని వినియోగించుకునేలా ఒక పబ్లిక్ అథారిటీని ఆదేశించడానికి మాండమస్ రిట్ జారీ చేయడం సాధ్యం కాదు. ధర్మాసనం ఉత్తర్వులకు సంబంధించి, మాండమస్ రిట్ ఉద్దేశం, పరిధికి సంబంధించి ఈ సమర్పణ వెనుక ప్రాథమికంగా ఒక అపోహ ఉంది. హైకోర్టు మాండమస్ రిట్ జారీ చేయలేదు. ప్రతివాదులు తమ రిట్ పిటిషన్ లో కోరిన ఉపశమనం మాండమస్ రిట్. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం తన అధికార పరిధిని వినియోగించుకుంటూ పిటిషనర్లకు ఆదేశాలు జారీ చేయడమే ధర్మాసనం చేసింది. రాజ్యాంగంలోని మూడవ భాగం ప్రసాదించిన ప్రాథమిక హక్కుల అమలు కోసం లేదా మరేదైనా ప్రయోజనం కోసం, రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ **226** ప్రకారం, ప్రతి

హైకోర్టుకు హెబియస్ కార్పస్, మాండమస్, క్వో వాంటో మరియు సెర్టియోరారీ లేదా వాటిలో దేనినైనా రిట్లతో సహా సంబంధిత కేసులతో సహా, ఏ ప్రభుత్వం అయినా, అధికార పరిధి, ఆదేశాలు, ఉత్తర్వులు లేదా రిట్లతో సహా జారీ చేసే అధికారం ఉంది. ద్వారకనాథ్ వర్సెస్ ITOలో ఆర్టికల్ 226 ఇంగ్లాండులో అర్థం చేసుకున్నట్లుగా ప్రత్యేక రిట్లను జారీ చేసే అధికారానికి మాత్రమే పరిమితం కాకుండా, హైకోర్టులు "ఎక్కడ అన్యాయం జరిగినా చేరుకోవడానికి" మరియు "ఈ దేశం యొక్క ప్రత్యేకమైన మరియు సంక్లిష్టమైన అవసరాలను తీర్చడానికి ఉపశమనాలను రూపొందించడానికి ఇటువంటి విస్తృత భాషను ఉపయోగిస్తున్నారని ఈ కోర్టు ఎత్తిచూపింది. హోచ్టిఫ్ గామన్ వర్సెస్ ఒరిస్సా రాష్ట్రం లో కార్యనిర్వాహక వ్యవస్థపై న్యాయవ్యవస్థకు ఉన్న నియంత్రణకు సంబంధించి, ఇంగ్లాండులోని న్యాయస్థానాల అధికారాలు ప్రభుత్వం లేదా దాని అధికారులు జారీ చేసిన ఉత్తర్వుల చెల్లుబాటును పరిగణనలోకి తీసుకొని ఈ దేశంలోని న్యాయస్థానాలు ఏ కనీస పరిమితికి సిద్ధంగా ఉంటాయో సూచిస్తాయని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది.

19. ధర్మాసనం తాను చేసిన ఆదేశాలను ఇస్తూ మాండమస్ రిట్ జారీ చేసినప్పటికీ, కేసు పరిస్థితులు అటువంటి ఆదేశాలను సమర్థించినట్లయితే, ఇంగ్లాండ్ లోని న్యాయస్థానాలు కూడా అటువంటి ఆదేశాలు ఇస్తూ మాండమస్ రిట్ జారీ చేసే హక్కు హైకోర్టుకు చట్టపరంగా ఉండేది. దాదాపు నూట ముప్పై సంవత్సరాల క్రితం, మార్టిన్, B., మేయర్ ఆఫ్ రోచెస్టర్ వర్సెస్ రెజీనా ఇలా అన్నారు:

> కానీ, ఈ అంశంపై ఎటువంటి అధికారం లేకపోతే, క్వీన్స్ బెంచ్ కోర్టు తీర్పును ధృవీకరించడానికి సూత్రప్రాయంగా మనం సిద్ధంగా ఉండాలి. ఆ న్యాయస్థానానికి మాండమస్ యొక్క ప్రత్యేకాధికారం ద్వారా, విషయం లేదా ఇతర దుష్పరిపాలన అణచివేతకు దారితీసే అన్ని తప్పులను సవరించే అధికారం ఉంది, మరియు చట్టం నిర్దిష్ట పరిష్కారాన్ని అందించనప్పుడు ఉపయోగించాలి, మరియు న్యాయం మరియు మంచి ప్రభుత్వం ఉమ్మడి చట్టం

లేదా చట్టం యొక్క నిబంధనల అమలుకు ఒకటి ఉండాలని కోరుతుంది: కోమిన్స్ డ్రైజెస్ట్, మాండమస్ (A).. ఈ గొప్ప రాజ్యాంగ పరిష్కారాన్ని తప్పులకు, దుష్పరిపాలనకు అన్వయించకపోవడానికి గల కారణాలను కనుగొనడానికి బదులుగా, సహేతుకమైన నిర్మాణం ద్వారా, దానిని వర్తింపజేయగల ప్రతి సందర్భంలోనూ దానిని వర్తింపజేయడానికి అప్రమత్తంగా ఉండటం మా కర్తవ్యంగా మేము భావిస్తున్నాము.

పై కేసులో పేర్కొన్న సూత్రాన్ని కింగ్ వర్సెస్ రివైజింగ్ బారిస్టర్ ఫర్ ది బారో ఆఫ్ హాన్లీలో ఆమోదించారు మరియు అనుసరించారు. హోచ్టీఫ్ గామన్ కేసులో ఈ కోర్టు ఎత్తి చూపింది (నివేదికల పేజీ 675లో: SCC p. 656) ప్రభుత్వం లేదా ప్రభుత్వ అధికారికి పూర్తి విచక్షణాధికారాలను ప్రసాదించే ఏదైనా చట్టం కింద ఏదైనా అధికారాన్ని ప్రసాదించిన కోర్టుల అధికారాలు అసంబద్ధమైన కారణాలతో లేదా తప్పుడు కారణాలతో లేదా దురుద్దేశంతో అటువంటి అధికారాన్ని ఉపయోగించిన లేదా ఉపయోగించడానికి నిరాకరించిన కేసులకు మాత్రమే పరిమితం కాము. అటువంటి సందర్భంలో ఒక పక్షం మాండమస్ రిట్ కోసం హైకోర్టును ఆశ్రయించే హక్కు కలిగి ఉంటుంది. ప్యాడ్ ఫీల్డ్ వార్సస్ వర్సెస్ వ్యవసాయ, మత్స్య, ఆహార మంత్రి కేసులో వ్యవసాయ, మత్స్య, ఆహార మంత్రి విచక్షణాధికారాన్ని కలిగి ఉన్న చోట, వ్యవసాయ మార్కెటింగ్ చట్టం, 1958 యొక్క విధానం మరియు లక్ష్యాలను ప్రోత్సహించడానికి ఒక దర్యాప్తు కమిటీని నియమించాలని హౌస్ ఆఫ్ లార్డ్స్ అభిప్రాయపడింది, వాటిని చట్టం నిర్మాణం ద్వారా నిర్ణయించాల్సి ఉంది. ఒక ఫిర్యాదును దర్యాప్తు కమిటీకి పంపడానికి మంత్రి నిరాకరించడాన్ని సమర్థించే కారణాలు ఉన్నప్పటికీ, మంత్రి విచక్షణ అపరిమితమైనది కాదు మరియు దర్యాప్తు కమిటీని నియమించడానికి ఆయన నిరాకరించడం వల్ల చట్టం యొక్క విధానానికి విఘాతం కలుగుతుందని అనిపిస్తే, మాండమస్ ఉత్తర్వుల ద్వారా జోక్యం చేసుకునే

హక్కు కోర్టుకు ఉంది. హాల్స్ బరీస్ లాస్ ఆఫ్ ఇంగ్లాండ్, 4వ ఎడిషన్, సంపుటి. 1, పేరా 89లో, మాండమస్ యొక్క ఉద్దేశ్యం న్యాయం యొక్క లోపాలను సరిదిద్దడం అని పేర్కొనబడింది; తదనుగుణంగా, ఒక నిర్దిష్ట చట్టపరమైన హక్కు మరియు ఆ హక్కును అమలు చేయడానికి నిర్దిష్ట చట్టపరమైన పరిష్కారం లేని అన్ని సందర్భాల్లో న్యాయం జరగవచ్చు; మరియు ప్రత్యామ్నాయ చట్టపరమైన పరిష్కారం ఉన్నప్పటికీ, ఆ పరిష్కార విధానం తక్కువ సౌకర్యవంతంగా, ప్రయోజనకరంగా మరియు ప్రభావవంతంగా ఉన్న సందర్భాల్లో ఇది జారీ కావచ్చు.

20. అందువల్ల ఆర్టికల్ 226 ప్రకారం భారతదేశంలోని హైకోర్టులు తమ అధికార పరిధిని ఉపయోగించి మాండమస్ స్వభావంలో రిట్ లేదా రిట్ జారీ చేయడానికి లేదా ప్రభుత్వం ఉన్న చోట ఉత్తర్వులు జారీ చేయడానికి మరియు అవసరమైన ఆదేశాలను ఇవ్వడానికి అధికారం కలిగి ఉంటాయనడంలో సందేహం లేదు, లేదా ఒక పబ్లిక్ అథారిటీ ఒక శాసనం లేదా ఒక నియమం లేదా ప్రభుత్వం యొక్క విధాన నిర్ణయం ద్వారా తనకు ప్రసాదించిన విచక్షణను ఉపయోగించడంలో విఫలమైంది లేదా తప్పుగా ఉపయోగించింది లేదా అటువంటి విచక్షణను దురుద్దేశంతో లేదా అసంబద్ధమైన పరిగణనలపై లేదా సంబంధిత పరిగణనలు మరియు విషయాలను విస్మరించడం ద్వారా ఉపయోగించడం, లేదా అటువంటి విచక్షణను ప్రసాదించే ఉద్దేశ్యాన్ని లేదా అటువంటి విచక్షణను ప్రసాదించిన అమలు విధానాన్ని నిరుత్సాహపరిచే విధంగా ఉండటము. అటువంటి అన్ని సందర్భాల్లో మరియు ఏదైనా ఇతర సముచితమైన మరియు సరైన కేసులలో, ఒక హైకోర్టు, ఆర్టికల్ 226 కింద తన అధికార పరిధిని ఉపయోగించి, మాండమస్ స్వభావంలో మాండమస్ యొక్క రిట్ లేదా రిట్ జారీ చేయవచ్చు లేదా ఆదేశాలు జారీ చేయవచ్చు మరియు ప్రభుత్వానికి లేదా ఒక పబ్లిక్ అథారిటీకి ఇవ్వబడిన విచక్షణాధికారం యొక్క సరైన మరియు చట్టబద్ధమైన పద్ధతిలో పనితీరును బలవంతం చేయడానికి ఆదేశాలు ఇవ్వవచ్చు, మరియు సరైన కేసులలో,

సంబంధిత పక్షాలకు జరిగే అన్యాయాన్ని నిరోధించడానికి, కోర్టు స్వయంగా ఒక ఉత్తర్వును జారీ చేయవచ్చు లేదా ప్రభుత్వం లేదా పబ్లిక్ అథారిటీ తన విచక్షణను సక్రమంగా మరియు చట్టబద్ధంగా ఉపయోగించి ఉంటే ప్రభుత్వం లేదా పబ్లిక్ అథారిటీ జారీ చేయాల్సిన లేదా ఇవ్వాల్సిన ఆదేశాలను ఇవ్వవచ్చు.

10. భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ **226** ప్రకారం అధికార పరిధిని కలిగి ఉన్న ఈ కోర్టు కూడా ఈక్విటీ కోర్టు అని ఈ కోర్టు అభిప్రాయపడింది. ఇది న్యాయం యొక్క ప్రయోజనాలను గుర్తుంచుకోవాలి మరియు సాంకేతిక ప్రక్రియ యొక్క సాంకేతిక నియమాన్ని కఠినంగా వర్తింపజేయడంలో, న్యాయం విచ్ఛిన్నము కాకుండా చూసుకోవాలి.

11. పైన పేర్కొన్న అన్ని వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితులను పరిగణనలోకి తీసుకొని, తమ మధ్య విభేదాలను నిర్వహించడానికి ఒక నిర్దిష్ట వివాద పరిష్కారాన్ని ఎంచుకోవడం మరియు ఈ కోర్టు యొక్క మధ్యంతర ఉత్తర్వులు తేదీ**.04.10.2021**న **W.P.**నెం**.24761/2021** లో ఈ కోర్టు యొక్క మధ్యంతర ఉత్తర్వులను పరిగణనలోకి తీసుకొని, మధ్యవర్తిత్వ క్లాజు ఉన్నందున కోర్టుకు సమర్పించిన సూచనల మేరకు అదనపు అడ్వొకేట్ జనరల్ ఈ వాస్తవాన్ని గమనించారు, మరియు ఇది మధ్యవర్తిత్వ వివాదం, ప్రస్తుత కేసులో ఇమిడి ఉన్న అన్ని అంశాలపై పక్షాల యొక్క క్లెయిమ్ మరియు కౌంటర్ క్లెయిమ్ యొక్క యోగ్యతలను పరిగణనలోకి తీసుకోకుండా మరియు దానిపై ఎటువంటి అభిప్రాయాన్ని కూడా వ్యక్తం చేయకుండా మరియు తేదీ**.17.03.2022** నాటి **G.O.Ms.No.6** లోని క్లాజ్ **3**, సబ్ క్లాజ్ **(ii)** ను పరిగణనలోకి తీసుకోకుండా పిటిషనరు దీనిని అమలుచేయాలి, మరియు ఎమార్కాన్ (ఇండియా) లిమిటెడ్, వర్సెస్ ఎమార్కాన్ గ్యమ్భ్ లో **(2014) 5 SCC 1**లో నివేదించబడిన తీర్పులో అపెక్స్ కోర్ట్ యొక్క పరిశీలనలను సక్రమంగా పరిగణించడం; మరియు మనా వర్సెస్ సమర్థ్ బిల్డర్స్ అండ్ డెవలపర్స్ మరియు మరొకరులో **(2022) 9 SCC 691**లో నివేదించబడిన అపెక్స్ కోర్ట్ తీర్పు; మరియు అపెక్స్ కోర్ట్ యొక్క తీర్పు **(1986) 2 SCC 679**లో కంప్ట్రోలర్ అండ్ ఆడిటర్ జనరల్ ఆఫ్ ఇండియా, జియాన్ ప్రకాష్, న్యూఢిల్లీ మరియు మరొకరు

వర్సెస్ K.S. జంగనాథన్ మరియు మరొకరు; యూనిటెక్ లిమిటెడ్ మరియు ఇతరులు వర్సెస్ తెలంగాణ స్టేట్ ఇండస్ట్రియల్ ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చర్ కార్పొరేషన్ (TSIIC) మరియు ఇతరులు 2021 SCC ఆన్‌లైన్ SC 99 తేదీ 17.02.2021లో నివేదించారు; మరియు యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా మరియు ఇతరులు వర్సెస్ తాంత్రియా కన్స్ట్రక్షన్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్, 2011(5) SCC 697లో తేదీ.18.04.2011న నివేదించబడింది (పైన సంగ్రహించబడింది), తేదీ. 20.01.2010నాటి ఒప్పందానికి అనుగుణంగా ప్రతిరూపమైన పిటిషనర్ మరియు ప్రతివాదులు G.O.Ms.No.6, తేదీ. 17.03.2022 లోని క్లాజ్ 3 సబ్-క్లాజ్ (ii)ను సరిగ్గానే వర్తింపజేస్తూ, పిటిషనరుతో చర్చించాలని, ప్రతివాదులను ఆదేశిస్తూ రిట్ పిటిషన్ పరిష్కరించబడింది. ఒప్పందం నం.AB No.SE/JCR/DLIS/ WGL/EPC/05/2009-10, తేదీ 20.01.2010, ఉత్తర్వు కాపీ అందిన తేదీ నుండి 3 వారాల వ్యవధిలో, పిటిషనరు మరియు ప్రతివాదుల మధ్య ఇక్కడ ఒప్పందము నుండి ఉత్పన్నమయ్యే అన్ని వివాదాలకు సంబంధించి వారి మధ్యవర్తిత్వాన్ని నిర్వహించడానికి IAMCH సేవలను ఉపయోగించుకోవడానికి ఇంటర్నేషనల్ ఆర్బిట్రేషన్ మరియు మధ్యవర్తిత్వ కేంద్రం (IAMC) హైదరాబాద్‌ను మధ్యవర్తిత్వ సంస్థగా నియమించడానికి తగిన సవరణను తీసుకురావాలి. అయితే, ఖర్చులకు సంబంధించి ఎలాంటి ఉత్తర్వులు ఉండవు.

ఇతర పిటిషన్లు, ఏవైనా, పెండింగ్‌లో ఉంటే, అవి పరిష్కరించబడతాయి.

సూరేపల్లి నందా, న్యాయమూర్తి

24.03.2023